

Nieuwsflitsen

Nieuwsflitsen is een periodieke uitgave van de heemkunding Loon op 't Sandt. Verschijnt 4 keer per jaar.
Correspondentieadres redactie: Van Grevenbrouckstraat 38, 5175AV Loon op Zand. Telefoon 06-44416825
secretaris@heemkundingloonoptsandt.nl Jaargang 02 nummer 01

Beste leden en gezinsleden,

De laatste Nieuwsflitsen van dit jaar, of beter gezegd de eerste Nieuwsflitsen van het nieuwe jaar. Wij zijn op tijd deze keer om onze groet voor de feestdagen aan u over te kunnen brengen.

In dit nummer onder andere:

- Kerstgroet van het bestuur pag. 1
- Tentoonstelling De Venloene en Mariënborg in Nieuwkuijk pag. 1
- Het ontstaan van de moderne kerststal pag. 2
- Jaarprogramma heemkunding pag. 2 - 3
- Nieuwe huisvesting voor ledenvergadering. pag. 3
- Excursie naar Haarendael pag. 3
- Wetenswaardigheden en belangrijke links pag. 3 - 4 - 5
- Verzoek van het bestuur pag. 5
- Schenking pag. 5 - 6
- Couleur Local pag. 6
- Agenda 1^e kwartaal 2009 pag. 6
- Frequentie Nieuwsflitsen omhoog pag. 6

*Wij wensen al onze leden, in het bijzondere onze vrijwilligers,
fijne Kerstdagen en een heel goed en gezond 2009.
Wij hopen dat wij met onze heemkunde kring
een mooi verenigingsjaar tegemoet gaan.*

Het bestuur van heemkunding Loon op 't Sandt.

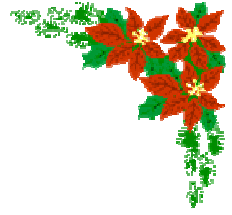
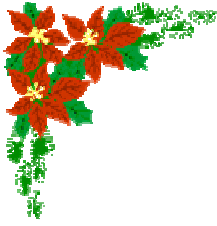

Kerststallententoonstelling.

Vanaf 15 december houdt de heemkunding in samenwerking met een aantal inwoners, een tentoonstelling van kleine kerststallen in De Venloene. Wij zijn deze inwoners hier zeer erkentelijk voor. De tentoonstelling is te bezichtigen tot 7 januari 2009.

Samen met de Stichting Honsorde organiseert heemkunding Onsenoort ook een tentoonstelling met kerststallen. Deze tentoonstelling is te bezichtigen van 20 december tot 5 januari 2009. Neemt u dan ook eens de moeite om een bezoek te brengen aan de heemkamer van deze kring, waar een expositie is ingericht van archeologische vondsten uit de abdijgracht van De Mariënborg. Er zijn meer activiteiten die een bezoek de moeite waard zijn, zoals: kerst- en wenskaarten schilderen - demonstratie kalligrafie - kantklossen en een expositie van inhoudsmaten.

De Mariënborg in Nieuwkuijk is geopend van 20 december tot en met zondag 4 januari 2009 van 13.00 uur tot 17.00 uur. Niet op 1^e kerstdag en Nieuwjaarsdag.

Het ontstaan van de (moderne) kerststal

In het kader van eerder genoemde tentoonstellingen heeft Jan Vera een onderzoek gedaan naar de herkomst van de (moderne) kerststal. Het resultaat leest u hieronder. De redactie is Jan Vera voor zijn artikel zeer erkentelijk. Heeft u ook een interessante wetenswaardigheid of informatie die u wilt delen met anderen, stuur u kopij naar de redactie (secretaris@heemkundekringloonoptsandt.nl).

De kerstgroep heeft zijn oorsprong bij Franciscus van Assisië in Italië. Deze monnik, die leefde van 1181 – 1226, was helemaal vol van de verhalen rondom de geboorte van Christus. Hij trok zich het lot en de omstandigheden waarin Jezus is geboren erg aan.

Franciscus vond dat zijn tijdgenoten weinig oog en begrip hadden voor de menselijke kant in het verhaal van de geboorte van Jezus.

Daarom besloot hij het zichtbaar te maken. Hij hoopte dat de mensen zo een voorbeeld aan Jezus zouden nemen. In het jaar 1223 liet Franciscus midden in de bossen van Greccio in Umbrië een stal bouwen. Hij zorgde voor een ezel en een os, daarna vroeg hij een boer uit het dorp om Jozef uit te beelden. Ook vond hij een boerin die voor Maria wilde staan en hij legde een klein kindje in een voerbak. Zo maakte hij iets, dat nu een levende kerststal is. In de Kerstnacht werd daar de Heilige Mis opgedragen. Het hele dorp kwam kijken en iedereen was diep onder de indruk. Zijn volgelingen, de Franciscanen, hebben dit gebruik verspreid over de hele wereld. Het gevolg was dat de mensen met Kerstmis het geboorteverhaal zelf op deze manier gingen uitbeelden. Eerst stonden de stallen in de paleizen van de rijken en in de kerken. Later bij de gewone mensen. In huiselijke kring sneden ze de beeldjes uit hout of ze boetseerden ze van klei. Zo is de huidige kerststal ontstaan.

Jaarprogramma 2009

9 februari	Vergadering Jaarboekredactie
18 februari	Jaarvergadering van Heemkundekring “Loon op ’t Sandt”. Locatie de Wetering
17 maart	Diapresentatie aangeboden door de heemkundekring aan het KBO – Loon op Zand, voor het 50 jarig bestaan.
8 april	Avond voor de leden over het gildewezen, verzorgd door Jan Vera. Locatie Kiosk
22 april	Dia-avond in de Venloene over de oudste geschiedenis van Loon op Zand door Emile v. Beers, Ad Schellen en Jan Govers
27 mei	Algemene ledenvergadering waarna Mr. Jan Franken van Brabants Heem een lezing houdt over tradities. Locatie Kiosk
24 juni	Fietstocht o.l.v. Emile van Beers
12 sept.	Open Monumentendag
23 sept.	Algemene ledenvergadering waarna diapresentatie door Michel van Iersel over afgebroken panden in Loon op Zand. Locatie Kiosk
3 oktober	Dagexcursie naar Den Bosch
21 oktober	Avond voor de leden: lezing over Peerke Donders door pater Wim Manders. Locatie Kiosk
25 november	Lezing in de serviceresidentie Molenwijck door De heer Cees Slegers: <i>Het ontstaan van het hertogdom Brabant.</i>

Alle avondactiviteiten beginnen om 19.30 uur.

Ledenvergadering verhuist naar De Kiosk.

In onze zoektocht naar betere huisvesting voor onze kring zijn de afgelopen weken verschillende gesprekken geweest. Op korte termijn mag u geen grote verhuizing verwachten, maar een beetje vooruitgang hebben we wel geboekt. Vanaf 8 april 2009 zullen alle avondactiviteiten plaatsvinden in *de Kiosk*, zodat wij ongestoord lezingen - diaprojecties en ledenvergaderingen kunnen houden, eventueel met geluid en muziek die wij zelf kunnen kiezen. Daarom ook een *kleine verbetering*. Voor deze activiteiten van de heemkundekring is de locatie in de Kiosk zeer geschikt. De activiteiten vinden boven plaats (er is een traplift aanwezig). Het uitzicht over het hart van ons dorp is betoverend. Deze locatie geeft onze leden die niet de mogelijkheid hebben in de Wetering aanwezig te zijn, nu dus wèl de activiteiten te bezoeken. Het zal dus drukker worden en dit juichen wij van harte toe. Het is immers van groot belang dat veel leden op de vergaderingen en lezingen aanwezig kunnen zijn, want met u aanwezigheid geeft u meer draagvlak als het aankomt op stemming bij verkiezingen van bestuursleden, bij het vaststellen van nieuwe activiteiten, tentoonstellingen en lezingen. Wij zijn van mening dat er in verhouding tot het ledenaantal een te kleine groep een besluit moet nemen dat voor allen van belang kan zijn. Wij nodigen u op 8 april aanstaande dan ook van harte uit in de Kiosk aanwezig te zijn bij een presentatie van Jan Vera over het gildewezen. Tot die datum blijven we niet stilzitten en zullen onze zoektocht naar een betere accommodatie vervolgen.

Excursie naar Haarendael (door Tonny van de Nostrum)

Zaterdag 4 oktober, de jaarlijkse excursie van de heemkundekring.

Met 22 leden vertrokken we om 10.00 uur vanaf de Wetering met bestemming *Haarendael* in Haaren en het *Nationaal Kamp Vught* in Vught. In Haaren werden we opgewacht door Kees van Iersel, oud inwoner van Loon op Zand en lid van onze heemkundekring. Hij leidde ons rond en wist erg veel te vertellen. Haarendael, is oorspronkelijk gebouwd door Mgr. Zwijsen, voor de opleiding van priesters. In de oorlog werd het gevorderd als gevangenenkamp. De heer v.d. Wildenberg die nu in de Van Rijckevorselstraat woont, heeft hier ook gevangen gezeten. Van binnen en van buiten een imposant gebouw, met veel betekenis voor heel veel mensen, toen en nu nog steeds. Bij het zien en horen van de vurige verhalen van Kees van Iersel heeft het bij alle aanwezigen veel indruk gewekt.

Om 12.30 uur werden we bij het Nationaal Kamp Vught verwacht voor een lunch. Daarna werden we rondgeleid door Liesbeth Sidler, die ons allen in gedachten meenam naar die gruwelijke jaren. Wat zich daar afspeelde is amper te begrijpen. Onmenselijk en mensonterend. Door een bezoek aan dit centrum ziet men dat zoiets nooit meer kan en mag gebeuren. Zoveel ellende en verdriet is niet te bevatten. De fusillade plaats werd ook bezocht en de wandeling door het bos die daarop volgde had iedereen wel even nodig om de gedachten te verzetten en uit te waaien.

Terug in Loon op Zand hebben we bij de kiosk nog wat gedronken en wat nagepraat en ieder ging weer huiswaarts. Het is een mooie en zinvolle dag geweest. Namens alle deelnemers, Ad Vermeer bedankt voor de organisatie en we kijken nu al uit naar volgend jaar.

Wetenswaardigheden en belangrijke site- links

- De werkgroep Genealogie van heemkundekring Halchterth uit Halsteren organiseert een genealogische dag op zaterdag 28 maart. Deze dag vindt plaats in het heemhuis "Hof van Ram", De Beeklaan 29a te Halsteren van 10.00 - 16.00 uur. Als U vragen heeft of verdere informatie wenst dan kunt u contact opnemen met André Heffer, Tel: 076-5021418, e-mail: andre@heffer.nl.

- Naar aanleiding van het 100 jarig bestaan van de St. Josephkerk in Dongen is op 10 oktober onder grote belangstelling een prachtig boek verschenen: *Honderd en één*, Dongense St. Josephkerk op de drempel van een nieuwe eeuw. Naast het boek is er ook een bouwplaat van de kerk beschikbaar. Het boek is verkrijgbaar op de volgende adressen: Jan Haagh, Kamerikstraat 5 Tilburg. Donghamuseum, Kerkstraat 33, 5101bb Dongen of bestellen per e-mail; stjosephblijft@hetnet.nl. De prijs van het boek is € 15,00 en de bouwplaat kost € 3,00 (exclusief verzendkosten).

- De Brabantse Heemdagen zullen in 2009 plaatsvinden in Goirle en Tilburg. De data zijn vastgelegd op donderdag 6 en vrijdag 7 augustus 2009. Als wij meer informatie in ons bezit hebben zullen wij u in de Nieuwsflitsen verder informeren.

- De Bietels op z'n Brabants. Op deze cd staan 17 in het Brabants vertaalde liedjes van The Beatles. De uitgave is een initiatief van de Stichting Tilburgse Taol, Stichting Brabantse Avonden Berlicum en Erfgoed Brabant. Exclusief verzending kost de CD € 15, 00- en is te bestellen bij Erfgoed Brabant: 073-6156262 of info@erfgoedbrabant.nl.

- Eind november is de eerste Encyclopedie van Tilburg verschenen. Het is een vuistdikke compilatie van bekende en minder bekende Tilburgse onderwerpen. Ongeveer 2000 lemma's van bijzondere evenementen, stadsgenoten en gebouwen sieren de 600 pagina's van het boek dat met 750 foto's kleurrijk is geïllustreerd.

- In de bibliotheek van Loon op Zand is tot 7 januari een tentoonstelling van kerst- en nieuwjaarskaarten uit de periode 1920 tot en met 1935 te bezichtigen. Tevens wordt een kerstkaart uit 1861 tentoongesteld en een brief van een militair gezonden naar zijn ouders in 1875.

- Vertelbedrijf Hoor! Geschiedenis begint met dagelijkse podcasts. Dat zijn gesproken uitzendingen die u kunt beluisteren via de computer of een mp3-speler. Vanaf zaterdag 11 oktober wordt er iedere dag een korte vertelling op internet geplaatst. De vertellingen zijn gratis en kunnen automatisch worden gedownload naar pc en muzikspeler. De podcasts beginnen op de eerste dag van de Week van de Geschiedenis. Omdat het thema van die week *Verhalen van Nederland* is, wordt begonnen een serie over de Nederlandse geschiedenis vanaf het eind van de Romeinse tijd tot nu. Onderweg of op de pc De podcasts lenen zich bij uitstek om van de pc op een mobieltje of iPod over te zetten. Met een programma als iTunes gaat dat vanzelf. De vertellingen kunnen dan onderweg in het openbaar vervoer of de auto worden beluisterd. Hoor! Geschiedenis wil onze historie op een samenhangende manier vertellen. De geschiedenis van Nederland wordt daarbij vanuit een breed, vooral Europees perspectief bekeken. Er is veel aandacht voor de grote lijnen en voor verbanden met de geschiedenis van andere regio's. Op de website staat al een proefuitzending van de podcasts. U vindt op de site ook uitleg over het gebruik van podcasts.

- Heemkundevereniging De Mierden ging in Ravenstein uit zijn dak. Dit gebeurde toen bekend werd gemaakt dat zij de winnaar zijn geworden van de felbegeerde Brabantse Knippenbergprijs. Deze cultuurhistorische prijs, in de vorm van een penning, ontvingen de leden samen met een cheque van duizend euro uit handen van juryvoorzitter Jan van Laarhoven. De prijs werd uitgereikt voor het project Tussen Kerk en Kroeg dat in oktober werd uitgevoerd. "We zijn enorm blij met deze prijs. Het is een geweldige waardering voor alle mensen die in Hooge Mierde bij het project betrokken waren", aldus Brenda Roovers-Cijffers, projectcoördinator. Een project van deze omvang kun je in wezen maar één keer doen. Maar het is een aanmoediging en stimulans om niet bij de pakken neer te zitten. De aanleiding voor dit project was de zoektocht naar de resten van de schuurkerk te Hooge Mierde. "De jury is onder de indruk van de feilloze organisatie en van het groot aantal mensen dat actief aan de activiteiten heeft deelgenomen", aldus het juryrapport. De volgende Knippenbergprijs wordt op zondag 15 november 2009 in Hooge Mierde tijdens een feestelijke bijeenkomst uitgereikt.

- Op woensdag 19 november organiseerde onze heemkundekring de jaarlijkse lezing in ServiceResidentie Molenwijck. De serviceflat, zoals wij die nog steeds noemen, was juist in die dagen vaak in het nieuws omdat zij haar dertigjarig bestaan vierde en een grootse verbouwing en uitbreiding afsloot. Twee gebouwen zijn eraan toegevoegd, met in totaal 24 appartementen. In een feestelijke zitting op 27 november zijn beide feiten herdacht en is de nieuwbouw door oud-minister Braks officieel geopend. De lezing van 19 november ging over de restauratie van monumentale panden met het oog op hergebruik. Aan het woord was mevr. Ir. M. Moons van het gelijknamige architectenbureau in Waalwijk, die met enthousiasme vertelde over haar werk als restauratiearchitect.

Zij ging langs een aantal projecten, die zij in het verleden onderhanden heeft gehad: een voormalige leerlooierij, een molen, plannen voor een kerk die buiten gebruik is geraakt, boerderijen enz. Zij probeerde in haar voordracht verband te leggen tussen respect voor de historie van een gebouw en de eisen die de functie ervan met zich meebrengt. Dat dit herhaaldelijk het sluiten van compromissen tot gevolg heeft, laat zich raden. Er moet vaak moeizaam overeenstemming bereikt worden tussen de instanties die monumenten beschermen en de toekomstige gebruikers die met moderne

inzichten met een pand vaak verder

willen. Naast het maken van tekeningen is uitvoerig overleg en afwegen van belangen een tijdrovend aspect van een restauratiearchitect. Zij lichtte het verhaal toe met een aantal prachtige foto's en ook waren tekeningen en ander documentatiemateriaal tijdens de pauze en na afloop ter inzage voor de aanwezigen. Mevr. Moons kreeg de volle aandacht van het aanwezige gezelschap: een twintigtal bewoners van de ServiceResidentie en een even groot aantal leden van de heemkundekring. Dat had best meer mogen zijn, omdat het een zeer actueel onderwerp betrof. Degenen die de lezing hebben meegemaakt, zijn er in ieder geval wijzer van geworden en kunnen en mogen er voortaan over meepraten (door Jan van Hoof).

- Straet & Vaert 2008

Het is niet te geloven maar al vóór Kerstmis is Straet & Vaert 2008 uitverkocht. Het is wel een spannende tijd geweest omdat we enkele tegenslagen hebben gehad in het drukproces maar uiteindelijk kunnen de redactieleden en de vormgeving zich op de borst kloppen voor dit succes. Opmerkelijk dit jaar is een grotere verkoop in Kaatsheuvel. Het artikel van Kees Grootswagers over Rosagaarde heeft hier zeker aan bijgedragen.

- De Koninklijke bibliotheek in Den Haag heeft een website geopend.

www.hetgeheugenvannederland.nl. Een interessante site met 380.000 afbeeldingen uit 69 collecties van 64 instellingen. Nog een interessante site hebben wij voor u gevonden. www.demijnen.nl. Hier vindt u een fotoarchief van de Nederlandse Staatsmijnen met 6000 foto's.

Verzoek van het bestuur

In onze laatste ledenvergadering kwam naar voren dat het bestuur van de heemkundekring bij jubilea en droevige gebeurtenissen graag haar belangstelling wil tonen aan de leden, die daarbij betrokken zijn. Wij zijn er echter vaak niet van op de hoogte, tenzij iemand ons daarop attent maakt. Wij vragen aan alle leden om hierop attent te zijn en het secretariaat in te lichten, als u in die sfeer iets ter ore komt.

Schenken

Het is helaas niet mogelijk vanwege het grote aanbod om alle schenkingen die onze kring ontvangt te vermelden. Om die reden halen we één schenking eruit, die we toelichten.

Mevrouw van Wezel heeft een bijzondere tegel aan de heemkundekring geschonken. Het is een tegel, die indertijd vervaardigd is voor de Handbalafdeling van Uno Animo. Haar overleden echtgenoot heeft naast vele andere verdiensten in ons dorp ook voor de handbal veel betekend. Vandaar dat wij blij zijn met dit bijzondere aandenken.

Couleur Locale (recensie uit © Brabant Cultureel)

Ik (= medewerker van Brabants Heem) eindig met het kloeke werk van Jan van Iersel en Jan Vera. *Van zwikken, strikken en kanten likken. Historische schets van de Loonse schoenfabriek Van Lier. Jaarboek Straet en Vaert 2007.*

In 2006 is de laatste schoenfabriek in Loon op Zand, van Van Lier, gesloten. Hiermee kwam een einde aan de voor deze plaats eens zo belangrijke leder- en schoenindustrie. Het boek is gebaseerd op archief- en literatuuronderzoek en interviews met oud-medewerkers. De meeste foto's zijn gemaakt door Jan Vera. Na een inleidend hoofdstuk over de geschiedenis van deze industrie in dit deel van Noord-Brabant en de Langstraat, volgt het verhaal van Van Lier. Als grondlegger van het bedrijf geldt Goyke van Lier, die rond 1910 een schoenmakerij had met 5 arbeiders en 20 thuiswerkers. Uiteindelijk is Van Lier uitgegroeid tot een bedrijf met zo'n 170 werknemers. Vanaf de jaren '80 werd steeds meer stikwerk in de zogeheten lagelonenlanden gedaan, zoals China, Slovenië, Polen en Marokko. In 1991 werd het bedrijf overgenomen door Van Spaendonck, maar tot 1994 bleven de leden van de familie er nog aan verbonden. Alle aspecten van het bedrijf komen aan bod, van de bedrijfsvorm en de techniek tot aan een beschrijving van een werkdag op de fabriek. Door de interviews met de oud-werknemers uit alle geledingen van het bedrijf, van arbeider tot directeur, gaat het geheel meer leven. Kortom, een degelijk stukje werk, waarbij de algemene geschiedenis een heel persoonlijk en lokaal tintje krijgt door persoonlijke geschiedenissen met veel kleur.

Agenda 1^e kwartaal

15 december tot 7 januari: tentoonstelling kerststallen in De Venloene
26 januari : bestuursvergadering
9 maart : bestuursvergadering
20 december tot 5 januari : kerststallen tentoonstelling De Mariënburg in Nieuwkuijk
12 december tot 7 januari : tentoonstelling kerstkaarten in de bibliotheek Loon op Zand
28 maart : genealogische dag in Halsteren

Frequentie Nieuwsflitsen

Vastgesteld is dat de Nieuwsflitsen na een bestaan van één jaar als positief door onze leden en gezinsleden wordt ervaren. We zitten nog in een leerproces en proberen een aantal verbeteringen aan te brengen zodat de Nieuwsflitsen ook de nodige informatie bevat die onze leden graag willen weten of lezen.

U bent als lid wel de aangewezen persoon om dit aan ons kenbaar te maken.

De frequentie in 2009 gaat van vier keer per jaar naar zes keer per jaar. Dit om reden dat wij beter op de actualiteit te kunnen inspelen. De redactie wil uiteindelijk naar een maandelijkse nieuwsbrief die minder pagina's heeft en beter op de actualiteit aansluit. Dit is nu nog niet mogelijk omdat wij niet van alle leden een e-mail adres hebben. Het legt een grote druk op onze bezorgers om maandelijks op pad te gaan en daarom zullen wij de leden die de Nieuwsflitsen nog bezorgd krijgen en waarvan wij denken of weten dat zij mailfaciliteiten hebben middels een separaat schrijven vragen om hun mailadres aan het secretariaat kenbaar te maken. Hiermee leveren zij ook een grote bijdrage in de kostenbesparing voor onze kring. 🌈